

Inledning

Vid början av 2000-talet framstår socialdemokratien som en banal kraft, utan politik eller tydlig ideologi. Så sammanfattar den franske statsvetaren Philippe Marlière sin artikel om den europeiska socialdemokratins läge i detta nummer av *Tidsignal*.

Rörelsen uppstod som en antikapitalistisk kraft i slutet av 1800-talet, integrerades under 1900-talet successivt i det kapitalistiska samhället och nådde sin höjdpunkt under de gyllene decennierna efter andra världskriget då den framstod som välfärdsstatens främsta förespråkare och försvarare. Även om rörelsen successivt lämnade sina socialistiskt samhällsomvandlande ambitioner var det ändå en strömning som länge skilde sig från andra politiska krafter: genom dess bas i arbetarklassen och nära relationer till den fackliga rörelsen; genom dess strävan efter social rättvisa, en stark välfärdsstat och en vilja att bekämpa arbetslösheten och genom en retorik som självklart placerade den på vänsterkanten. Men detta har successivt försvagats de senaste årtiondena. 1970-talets ekonomiska kris, som gjorde de traditionella Keynesianska verktygen slöa eller oanvändbara, liksom tidens högergång och begynnande nyliberala trendbrott, ställde rörelsen försvarslös. Successivt har man tvingats överge sin traditionella omfördelningspolitik, acceptera arbetslösheten och antagit stora delar av den nyliberala dagordningen samtidigt som den traditionella arbetarbasen gradvis ersatts av professionella skikt inom medel klassen.

Stämmer det, hur långt har det gått och hur kunde det i så fall gå så illa? Det är temat för detta nummer av *Tidsignal*. Vi har valt en tydlig internationell infallsvinkel. För ett par decennier sedan hade detta möjligtvis inte varit självklart. Svensk socialdemokrati framstod länge som den självklara, för många partier ouppnåeliga, förebilden för en radikal reformism mellan kapitalism och kommunism. *Le paradis, c'est la Suède – avec plus de soleil*, Paradiset, det är som Sverige fast med mera sol, sa den allt annat än radikale franske premiärministern (och sedermera presidenten) Pompidou i slutet av 1960-talet när den svenska modellen stod i zenit och socialdemokratins maktinnehav verkade evigt.

Men detta är längesedan nu. I den omfattande litteraturen om den internationella socialdemokratins kris finns Sverige inte längre med som exempel. Och där tidigare Wigforss, Myrdals, Gösta Rehn och Rudolf Meidner gav bidrag till den reformistiska idédebatten och politiker från Gustav Möller till Olof Palme omvandlade den till praktisk politik har dagens svenska socialdemokrater uppenbarligen inget att tillföra. Ett parti som under senaste årtionden haft Göran Persson, Björn Rosengren eller Tomas Bodström som ledande företrädare har uppenbarligen lite att bidra med på detta plan och Mona Sahlin söker knappast, som Erlander, intellektuella sparringpartners och ideologiska nytänkare till sitt team utan snarare mediestrateger och kommunikatörer av ett allt mer utslätat budskap.

Den som mest spännande analyserat den svenska socialdemokratins ideologiska utveckling är ekonomhistorikern Jenny Andersson i *När framtiden redan hänt*. Andersson visar på konsekvenserna av ett parti som gjort sig av med ”den ideologiska barlast som tyngt ner partipolitiken”, som rensat ut obekväma begrepp som jämlikhet och kapitalism och satt in nya, som rättvisa och ekonomi. Att politikens främsta uppgift är att frigöra individers inneboende möjligheter och skaparkraft har blivit helt centralt under de senaste decennierna

Den gamla drömmen om människors andliga frihet har därmed kommit allt närmare en tillväxttanke där individuell företagsamhet, talang och vilja till själv-utveckling ses som det som driver marknadsekonomin. Politiken har mer och mer kommit att präglas av ett allt överskuggande budskap: Människa frigör dig själv. Välj rätt skola, rätt aktiefond, rätt yrke. Resultatet leder bort från klass- och andra ojämlikhetsdimensioner som på olika sätt inskränker individens möjligheter att förverkliga sina livschanser. Valfriheten blir en falsk

frihet, en soptunna för de frågor, val och målkonflikter som politiken inte vågar ta ställning till, blir ett elitistiskt projekt, ja, Röda korset kan verka för en mer human kapitalism än en nyliberal socialdemokrati skriver Andersson.

Parallellerna mellan den bild Marlière tecknar och den svenska utvecklingen framgår klart i Kjell Östbergs ”Svensk socialdemokrati efter kalla kriget”. Artikeln försöker ta ett brett grepp på partiets utveckling när det gäller organisation, social sammansättning, relationer till den fackliga rörelsen, utrikespolitisk orientering och programmatisk utveckling. När det gäller medelklassprägel, anpassning till ekonomisk liberalism och strävan mot mitten är likheterna med de andra europeiska partierna påtagliga. En utgångspunkt för artikeln är alltså att den svenska socialdemokratin förlorat sin ställning som internationell förebild

Istället har den svenska socialdemokratin framstått som ett parti utan ideologisk kompass. Å ena sidan har man drömt sig tillbaka till efterkrigstidens välfärdsstat, å andra sidan har man i realiteten accepterat tidens nyliberala credo. Göran Persson kunde på samma gång hävda att partiet vunnit kampen mot nyliberalism och privatiseringar och samtidigt administrera de mest omfattande avregleringar och utförsäljningar.

Här menar emellertid artikeln att höstens partikongress innebar en avgörande förskjutning.

Betydelsen av 2009 års partikongress

Förhandsintresset för SAP:s partikongress var stort. Mona Sahlin hade varit ifrågasatt under sitt första år som partiledare. I borgerliga tidningar har man försökt få det att framstå som en personfråga. I själva verket har det framför allt avspeglat en vidgad politisk klyfta inom partiet. En allt mer välartikulerad opposition med bas i SSU, studentförbund och ett antal partidistrikt, flera med stark arbetarbas, har velat sätta stopp för, eller åtminstone hejda, den nyliberala politiken. Kritiken fick en dramatisk höjdpunkt veckorna innan kongressen, då ledaren för socialdemokraterna i Stockholm, Carin Jämtin, krävde stopp för vinster inom välfärden.

Samtidigt, med Mona Sahlin är det uppenbart att partiet har fått en ordförande som en gång för alla vill slå fast att socialdemokraterna fullt ut accepterar det pågående systemskiftet. Ett stopp för vinster skulle innebära ett steg bakåt. Som anförare för partihögern satsade hon allt på ett kort – och vann. Trots dekorativa fraser om högre krav på de som tjänar pengar på välfärden eller att skolan inte skall vara en del av marknadsekonomin innebär 2009 års kongress att partiet i allt väsentligt ställt sig bakom partihögerns marknadsorienterade politik. I den meningen kan man inte längre hävda att partiet saknar ideologisk kompass.

Kongressens beslut kan sammanfattas i satser som:

- Fritt fram för vinster inom vård och skola
- Inget kommunalt veto mot etablering av friskolor
- Inget återställande till 90% i a-kassan, inget avskaffande av karensdagar
- Fortsatt privatisering av t.ex. apoteken accepteras
- Nej till att komplettera riksbankens inflationsmål med ett sysselsättningsmål

Dessutom bekände Sahlin – och kongressen – utrikespolitisk färg genom att besluta att de svenska soldaterna även i fortsättningen ska slåss i det USA-ledda Afghanistankriget.

Kongressen hade i förväg döpts till jobbkongressen. De konkreta förslagen för hur socialdemokratin ska kunna skapa fler jobb nu när man inte längre vill se den offentliga sektorn som motor för samhällsomvandlingen är vaga. Stort utrymme tog ett upprepanande av näringslivsminister Olofssons mantra om stöd till småföretagsamheten. Men för en fråga var Sahlin redo till strid: Mitt under den högsta arbetslösheten sedan 30-talet inledde hon kongressveckan med att deklarerat att hon ser som en prioriterad uppgift att få Sveriges arbetare att jobba tre år till innan de pensioneras. Att gå den motsatta vägen, att dela på

jobben, finns över huvud taget inte i hennes tankevärld. Visst finns 6-timmarsdagen fortfarande inskrivet i partiprogrammet. Men det verkar vara lika aktuellt som kravet på republik – som antogs 1911.

Först och sist slog kongressen emellertid fast att socialdemokratien fullt ut accepterar det nyliberala systemskiftet inom välfärden.

– Vi ska lämna systemkramandet bakom oss, deklarerade partiledningens föredragande Ylva Johansson frankt. Och det system hon inte längre vill krama, ja det är naturligtvis ett system som ställer välfärden utanför marknadsekonomi och profitjakt. Små företag eller stora koncerner – alla ska få plocka ut sina vinster om de bara uppfyller ännu inte preciserade kvalitetskrav. Gissa hur starkt trycket från ekonomiskt pressade kommunalpolitiker kommer att bli att göra dessa krav tuffa eller tydliga. Dessutom visar all erfarenhet att det är omöjligt att formulera sådana kvalitetskrav i kommersialiserade system. Det borgerligt styrda landstinget i Stockholm har t ex inte tvekat att införa hårda ”kvalitetskrav”, ständigt nya formulär och blanketter och detaljregler, för att garantera kvaliteten hos ”utförarna”. Men att jaga kvalitet med kvantitativa mått är illusoriskt, det skapar en korrumperad kultur där systemen lär sig att fiffla med detaljerna, det leder till oerhört mycket mer administration och byråkrati, vilket i sin tur leder till utsvältning av verksamheterna eftersom deras intäkter ofta är ”prestationsrelaterade”. Och bakom varje ifylld kolumn i certifieringsblanketterna sitter en anställd som knappar in uppgifterna istället för att träffa patienter. (Se för övrigt förra numret av Tidsignal för en diskussion om konsekvenserna av privatiseringarna i den offentliga sektorn)

Det är uppenbart att den linje som partikongressen kodifierade också reflekterar en sociologisk förskjutning. Att också detta är ett internationellt fenomen framgår tydligt av Oliver Nachtweys analys av den tyska socialdemokratins utveckling ”I mitten gapar avgrunden”. Där diskuterar han partiets utveckling ur ett organisatoriskt perspektiv. Partiet har förlorat röster och medlemmar, särskilt ungdomar och arbetare i en rasande takt under de senaste åren. Istället har de intellektuella tagit över, samtidigt som partiet i allt större utsträckning flyttat in i staten. I höstens val, som ägde rum efter att artikeln skrevs, föll partiet ner till katastrofala 23 procent. Förklaringen ligger enligt Nachtwey i partiets starka orientering mot mitten. Partiet har blivit ett medelklassparti, ett folkparti, men ett folkparti utan mål, som tappat allt mer av sin samhällliga kraftkälla.

Parallellerna till den svenska utvecklingen är uppenbara. För gruppen kring Sahlin är strategin inför 2010 års val kristallklar: det gäller att vinna mittenväljarna, symboliserade av störsädernas medelklass – alltså det sociala skikt de själva representerar och lever bland.

Men ”medelklassificeringen” är ingalunda okontroversiell. I själva verket är det en av de frågor som idag diskuteras mest intensivt inom partivänstern. Det framgår inte minst i den genomgång av socialdemokratiska bloggar som vi gjort nedan.

Bäst har den kanske kritiserats av socialdemokratiska studentförbundets ordförande Kajsa Borgnäs i artikeln ”Myter om medelklassen (eller hur vi gått rakt i fällan)” som publicerades i Tiden i våras. Systematiskt punkterar hon ett antal myter: Att det skulle röra sig om en grupp med gemensamma egenskaper när den i själva verket är ett hopkok av allt ifrån lågavlönade TCO-kvinnor i offentlig sektor till övre medelklassens mellanchefer i lummiga promenadområden. ”Ofta tänker vi oss att denna heterogena grupp skiljer sig från klasserna närmast under: arbetarna, de arbetslösa, de boende i störsädernas förorter, de utanför. Och så försöker vi forma en ”ny” politik med utgångspunkten att den förra gruppen växer och den senare krymper. Det är märkligt. Sanningen är väl att båda grupperna växer och socialdemokraterna blöder, sanningen att säga, åt båda hållen; både ’uppåt’ och ’nedåt’, samtidigt.” Att vinna medelklassen blir ofta ett argument för att tillgodose deras snäva klassintressen, särintressen, inte vädja till ett gemensamt samhällsintresse, menar Borgnäs.

”Man pratar nervöst om valfrihet och individualisering och hävdar att detta bara är något som görs som en ytlig anpassning till dagsläget. I framtiden ska socialdemokratin återigen bli det stora parti som lyckas minska ojämlikheterna i samhället – men inte just nu. Detta är en missbedömning. Om en del av befolkningen får snabbare inkomstökning än andra så blir det allt svårare att möta deras krav på bättre tjänster inom ramen för det solidariska välfärdssystemet. Att försöka ’möta medelklassen’ genom att spä på ojämlikheterna i samhället, är därför att försäkra sig om att det blir ännu svårare att möta dem i framtiden med bibehållna jämlikhetsambitioner. Varför medelklassen då ska betala skatt över huvud taget – det blir en allt mer berättigad fråga”.

Alltså: vi har gått rakt i fällan, avslutar hon. Och det ”var ju detta högern ville, att kilen skulle slås in mellan arbetar- och medelklass, att den solidariska alliansen skulle brytas upp. Så får dessa grupper allt mer skilda intressen och så möjliggör vi en högerns allians ovanifrån, mellan medel- och överklass och där arbetarklassen lämnas därhän som en restpost i det gamla Sverige. Det är inte konstigt att stora samhällsgrupper, med ökade privatinkomster, känner sig fria och oberoende – och det är i grunden något bra. Men socialdemokratin är inget parti enbart för dem som upplever sig som ofria (arbetslösa, sjuka). Inte heller för dem som tror sig redan vara befriade. Den generella välfärdspolitiken handlade just om denna strid – att välfärden skulle vara generell, varken exklusiv eller formerad efter särintressen, att alla tjänade på den. När vi nu frågar oss vem vi ska vända oss till; ’förorterna’ eller ’medelklassen’ är det en ny sorts fråga. Wigforss skrev att om man inte kan måla upp en sammanhängande samhällsvision, ge mening åt politiken, så kommer människor alltid att välja den privata konsumtionen. Så håller det på att bli. Medelklassen släpper ankaret, arbetarklassen släpper socialdemokratin. Och vi kastar suktande blickar efter båda två. Aktar vi oss inte är vi snart ett parti för ingen.”

Det är alltså inte bara innerstädernas medelklass som flyr partiet. I de invandratäta arbetarförorterna avstår ofta hälften av väljarna att rösta över huvud taget. Det torde fortfarande vara högst tveksamt om storstädernas medelklass kommer att lockas av de nya socialdemokraterna eller om de föredrar originalet i form av Reinfeldt. Att förortens folk eller partiets traditionella kärntrupper inte kommer att rusa till valurnorna för att få högre pensionsåldrar, ofullständigt återställd A-kassa, ökad segregering inom utbildningen eller vinster på välfärden är däremot ingen djärv gissning.

Men vad hände med oppositionen under kongressveckan?

Visst hördes den ibland. Många motioner uttryckte en annan syn på arbete och välfärd än partiledningen och ett antal talare argumenterade mot vinster eller för kommunala veton. Men en partikongress är inte en spegelbild av det socialdemokratiska partiet, och än mindre av dess väljare. Visst hittar man radikala SSU:are och system kramande före detta sjukvårdsbiträden som påpekar att välfärden inte byggdes för att skapa profiter åt storföretag. Men betydligt vanligare var att talare efter talare steg upp och yrkade bifall till partistyrelsens förslag och tackade för den lyhördhet partistyrelsen visat. Och när det kommer till omröstningarna var det i dominerande utsträckning redan etablerade ombudsmän och kommunal- och landstingsråd som satt bakom voteringsknapparna.

Många av de som innan kongressen markerat åt vänster föll dessutom till föga inför trycket från partiledningen. En genomgång som vi gjort av socialdemokratiska bloggare illustrerar detta väl. I formuleringar som ”Ett steg på vägen att tygla privatiseringsindustrin” eller ”Så samlad som socialdemokratin är nu bådär gott inför framtiden” försöker även sådana som räknats in i partivänstern att tolka partikongressens beslut i positiv inriktning.

Men frågan är, som partiveteranen Enn Kokk insiktsfullt skriver i sin blogg, vad som händer när de kommer hem till sina arbetarkommuner och SSU-föreningar och ska förklara varför de inte stod fast vid de skarpare kraven på rättning vänster som fanns i ett stort antal motioner.

För visst finns det en stark kritik mot partiets högervändning.

I själva verket är det lite paradoxalt.

Sällan har det rått en sådan enighet om att socialdemokratien präglats av brist på idéer, oförmåga till nytänkande, taktiskt schackrande istället för politiskt handlingskraft.

Och samtidigt pågår en diskussion som överträffar det mesta partiet sett sedan splittringen 1917.

Mest kompromisslöst uttrycks kritiken hittills i en bok som hotfullt – eller löftesrikt? – heter *Snart går vi utan er*. De 21 skribenterna, som finns kring SSU:s tidskrift *Tvärdrag*, är stundtals skoningslösa.

Den interna debatten kännetecknas av idélöshet. 90-talskrisen lade en våt filt över hela den politiska debatten och de förhoppningar som fanns om den skulle följas av en ideologisk nytändning har inte infriats, skriver man.

Istället har det skett en gradvis anpassning till tidens dominerande nyliberala värdering. Budgetkramande högersossar har slutit en ohelig allians med nyliberalismen. Om det ändå vore så att vi vore reformister, suckar en av bidragsgivarna. ”Sluta följa Fredrik och bidra till nedmonteringen av välfärdsstaten”. Ja, man inte längre påstå att socialdemokratien påverkar samhällsutvecklingen, det är den som tvingar socialdemokratien till anpassning.

Inspirerade av Blairs New Labour har partiledningen smusslat in systemfrämmande lösningar i det som kallades den socialdemokratiska modellen: friskolor, individuell lönesättning, pensions systemet, socialförsäkringarna, arbetslivets hårdnande konkurrens. Den valfrihet man pläderar för innebär framför allt att man ska välja bort den kommunala skolan, den allmänna vårdcentralen och allmännyttan. Författarna läser kritiskt av konsekvenserna på en rad områden.

Marknadsorienteringen och politikens tillbakaträngande har skapat ökande ekonomiska och sociala klyftor. Partiets anpassning till en individualistisk sköt-dig själv-inställning har lett till eftergifter till de som vill ha mot tuffare tag i kriminalpolitiken eller mer betyg. Över huvud taget verkar partiets traditionella syn på relationerna mellan sociala förhållanden och sociala problem försvinna. Var tog diskussionen om makten på arbetsmarknaden vägen? Krisen är också organisatorisk. Medlemstalen rasar. Kritiken mot elitisering och isolering är massiv. Medelklassen tränger ut LO-folket, partiledaren har knappt haft ett vanligt jobb. Partiet har blivit en kampanjapparat för snabba utspel, långt från medlemmarnas insyn och inflytande. Framför allt har partiet förlorat sin karaktär av folkrörelse.

Men vad vill då *De som* (kanske) *går...* . Med Wigforss i ryggen pläderar de för välfärdsstaten som hävstång för att närma sig socialismen. De stegvisa reformerna påverkar inte bara livets omedelbara förutsättningar. De förändrar i grunden människors förväntningar på samhället och, med Göran Greider, de förmår slunga en hel befolkning framåt.

Det är lätt att följa argumenteringen fram till 70-talet. De sociala reformer som under socialdemokratisk ledning genomfördes då tillhör de mest omfattande någonsin, någonstans och ledde fram till att reformismens gränser prövades, bl a genom löntagarfonderna. Men systemförändringen uteblev. Vad talar för en annan utgång nu?

Det är t ex uppenbart att en central förklaring till dessa reformer var trycket från sociala rörelser som i betydande utsträckning fanns utanför partiet: de vilda strejkerna, kvinnorörelsen, den antiimperialistiska rörelsen, ja, till och med de radikala socialistiska och kommunistiska organisationerna. Som bekant saknas dessa, åtminstone i svenskt perspektiv idag, och på ett sätt har situationen det senaste året drastiskt förändrats. Uppbygget av en rödgrön allians skulle naturligtvis kunna vara ett viktigt vapen. De unga SSU:arna skulle i samspel med ett vänsterparti på hugget kunna driva på i riktning mot en mer radikal politik.

Istället hade det som bekant blivit tvärt om. Vänsterpartiet har givit upp sina samhällsförändrande ambitioner och inför valet rättat in sig i ledet.

Som Asbjörn Wahl skriver i sin artikel ”När man sitter på taburetterna men inte på makten” visar all erfarenhet att detta är en ödesdiger taktik. De senaste erfarenheterna av sådana regeringar i Frankrike, Italien och – i viss mån också Norge – spänner från det negativa till det katastrofala, menar Wahl. I alla dessa tre länder har högerpopulistiska partier blivit de största vinnarna – med ökat stöd, även i arbetarklassen, och ökat inflytande på områden som invandringspolitik. Det är särskilt slående, med tanke på att argumentet från vänsterpartierna för att gå med i center-vänster-regeringar just har varit att isolera och hejda den yttersta högern. Manöverutrymmet för vänsterpartier i center-vänsterregeringar är ytterst begränsat. De måste acceptera den nyliberala omsvängningen i en form eller en annan, annars släpps de inte in.

Många sätter idag sin förhoppning till Keynes. Den franska filosofen Daniel Bensaïd diskuterar i sin artikel ”Keynes, och sen då?” med dem som ser lösningen i en återgång till den keynesianska reformpolitiken. Bensaïd visar också hur aktuell hans desillusionerade och kritiska syn på den internationella kapitalismen än idag kan tyckas. Men, hävdar Bensaïd, det är inte samma sak som att Keynes’ lösningar skulle fungera i vår tid.

Visserligen kunde de keynesianska lösningarna bidra till tillfälliga återhämtningar 1934-35, men sedan föll ekonomin åter platt 1937-38. Den långa perioden med stabil tillväxt under efterkrigsperioden berodde på speciella förutsättningar: världskriget, klassarbetet med relativt starka fackföreningar inom ramen för nationalstater, de reserver som ackumulerats genom utsugning av kolonierna.

Från slutet på 60-talet började profitkvoten ändå falla, och kapitalet inledde sin historiska motoffensiv för att åter öka lönsamheten. Det är bakgrunden till den nyliberala kontra-reformen från slutet på 70-talet. Det är bakgrunden till att kapitalet måste göra sig fri från keynesianismens begränsningar av dess rörelsefrihet.

I artikeln skissar Bensaïd på sju strategiska hypoteser för att bryta marknadens förkvävande och destruktiva strypgrepp på samhället: Att ”avmarknadisera” arbetskraften genom att skära ned på arbetstiden och garantera alla rätt till arbete. Att mot den av marknaden frampiskade måttlösa konsumtionen ställa en planerad och hållbar utveckling av samhällets tillgångar, utifrån de verkliga behoven. Att ställa samhällssolidaritet och värnandet om det gemensamma mot egoism och privatisering. Offentligt bankmonopol och samhällsägande av de stora produktions-, konsumtions- och utbytesmedlen. Det ford ras demokratiska rättigheter, oberoende partier och fackföreningar, för att gemensamt finna svaret på samhällsproblemen. Att värdesätta individen och garantera individens utveckling, inte genom ”marknadskonformism” utan genom samhällssolidaritet. Att säga nej till protektionistiska lösningar, som vänder sig mot arbetande i andra länder.

Han utesluter inte att det kan finnas keynesianska reformister som verkligen konsekvent vill bekämpa liberalismen. Men då gäller det att inse att det handlar om en fullständig kursomläggning jämfört med den politik som samtliga vänsterregeringar fört de senaste 25 åren – och som de radikala reformisterna oftast aktivt deltagit i.

En europeisk lösning – eller en global?

Ofta hör man att i en globaliserad värld är det på europeisk nivå som socialdemokratins ska kunna återfinna sin själ. Parollen om ett socialt Europa har ofta framförts som en väg till ideologisk förnyelse. Den grekiske statsvetaren Gerassimo Moschonas punkterar i en ingående analys denna förhoppning. I själva verket är det så, menar han, att EU:s uppbyggnad och institutionella logik är ett avgörande hinder för en radikal vänsterpolitik. Det nya EU har skapats parallellt med omsvängningen mot en liberalt orienterad marknadsekonomi. EU:s institutionella tröghet och dess samförståndskultur kommer att resa avgörande hinder för alla

som vill ge unionen en annan inriktning. Hur mycket socialister och socialdemokrater än önskar sig ett mer vänsterorienterat Europa har de inte de institutionella och politiska redskapen, och kanske inte heller idéerna, för att ändra integrationens fokus, lyder Moschonas dystra sammanfattning

Men höjer man blicken finns en uppsjö av idéer och erfarenheter samlade av de alternativa rörelser som globalt vuxit fram ur en kritik av nyliberalism, avregleringar, nedskärningar – inte sällan genomförda med socialdemokratiskt stöd. Antikapitalismen går som ett spöke genom Europa. Det är där de som vill söka ett alternativ till dagens socialdemokrati kan hitta sina allierade. Det är med dem de kan gå.

[Till Tidsignal nr 10 \(2010\)](#)